СВЕОШБТЕ ЮГОСЛАВЕНСКЕ И СЕРБСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.

Новине наше излазе сваке седмице двапутъ.

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод. цѣномъ 6 фор. сребра.

ЧИСЛ. 74. ПЕШТА, Неделя 22. Августа ГОД XI. — 1848.

Пешта. — Надвойвода Палатинъ и кр. Мѣстозаступникъ у едной подъ 26. Авг. т. г. издатой наредби наименовао е Евгенія Бети, Феишпана Бихарскогъ, за крал. коммиссара у онимъ предѣлима, где е до скора Сенткиральи као такавъ чинодѣйствовао; у другой пакъ наредби одъ 24. Авг. наименованъ е Гаврило Михаль за кралѣв. коммиссара у Мармарошкой — Угочкой — Берегской — Унгской — Сатмарской — Средосолночкой — Кеварской — Красначкой вармеђи, и II. влашкой граничарской регименти, где су се побуне Влаха и Русняка противу Мађарске родиле у слѣдству коекакви коварски и злоумишлѣни подстрекиваня.

Пешта. — Министеръ нутрашньи дѣла већъ е и упутствіе за пописиванѣ регрута данасъ чрезъ „Кезленя" обзнаніо. Упутствія тога главне су точке слѣдуюће: 1. Да би регрутиранѣ што брже и найскоріе извршити се могло, наименовани су за коммиссаре ови . . ., одъ кои ако би први одъ куће одсуствовао, има втори рѣчени позивъ извршавати. — 2. Чимъ ова наредба тамо приспе за 48 сати мора се држати окружна скупштина, где ћеду се одбори изъ два три члана саставлѣни опредѣлити за пописиванѣ регрута; одбора ти толико мора бити, колико іи нуждно буде, да се пописъ за регрутиранѣ найдалѣ за седамъ дана свршити може. — 3. Пописиванѣ има се учинити по приложеномъ законоуставу. — 4. Послѣ рѣчени седамъ дана мораю одбори найдуже за два дана своє пописе горе именованомъ коммиссару предати, кои ће исте за 24 сата оправити министеру рата — заедно са своимъ приметбама. — 5. Коммиссаръ има приключити мнѣніе и о томе, да, ако би се — осимъ наоружаваня (што ће држава дати) намѣравало приуготовлѣнѣ регрута предати надлежной власти, — за колико би времена у станю била власть та своє регруте оденути и иначе оправити. 6. Пописательи регрутираня имаю пописанима явити, да се подъ строгомъ казни не усуђує на дуже време одъ своє куће удальити, докъ наредба министера рата у смотреню предложенога му пописа тамо не приспѣ. — 7-о Граничарски предельи не подпадаю подъ тай пописъ, докле законодавство новію наредбу у томъ призренію недонесе. — То су главне точке упутствія министеріялногъ, у коме се такођеръ вели, да се съ коекаквимъ маленкостима време пописиваня не губи, ербо е отачство у опасности, за коє е слободу лакше било извоевати, негъ што ю е садъ обдржати могуће. И зато нека сваки храни ову рѣчь знаменованя: за краля и за независимость државну — почитуюћи туђа праава, алъ и своя неоставляюћи. —

Пешта, 1. Септемврія. — По гласу нѣмачк. пешт. новина одъ 2. Сеп. битће 8. о. м. на полю Ракошу народня скупштина, гди ће изъ свію вармеђа народньи представници доћи. На Ракошу е судбина Унгарске подъ войводомъ Алмомъ већъ еданпутъ била рѣшена. —

Пешта. — На унгарскомъ државномъ сабору опредѣлило се 31. Авг. са 150 противу 133 гласа, да министерпредсѣдатель, докгодь саборъ трае, на мѣсецъ 2000 фор. сребра за дочеканѣ гостію, вуче, а 1. Септем. дозволѣно му е 20.000 фор. ср. да може сребрно асталско посуђе набавити. Исто е тако и беджетъ (Budget) министера внѣшньи дѣла уређенъ. — Саборъ ће за год. 1849. уредбе за пензію учинити, а министеріюмъ ће пензіонслисту у подробности дому народни заступника предложити.

Будимско-Пештански Вѣстникъ.

Министри, у Бечъ кои су одономадъ отишли, іоште ни до овогъ часа ни су се натрагъ повратили. — Юче е у ютру у Пешту вратіо се кр. коммиссаръ Бети изъ Врбаса, и ту е вѣсть донео, да су Срби числомъ 1600 изъ римскогъ шанца изишли и съ Мађарима се побили кодъ Темерина, алъ Мађари числомъ ячи но предводительствомъ слабіи били су узбіени, затимъ Срби Темеринъ освое, и Яракъ спале. — Данасъ е пештанска варошка власть съ прилепицама обявила; да ће се по заповести Министра што скоріе пописиванѣ у регруте предузети. — Изъ Кошутовогъ предложеня Биджета види се, да ћеду за долазећу годину разходи државни износити 62. милліона, а приходи 16. милліона, дакле остаю 46. милліона намирити се изъ извора — папирни новаца. — Као найрадостнію вѣсть явля Кошутовъ Листъ, да е франкфуртски Парламентъ признао мађ. изсланика Салай за посланика (амбасадеръ), и скоримъ временомъ доћи ће у Пешту Нѣмачки посланикъ. — Овай часъ вероватно извѣстили смо се, да ће и оно мало редовне войске и Артилеріе, што се іоштъ овдѣ у Пешти налази, сутра у дольне пределѣ одпутовати. — Нѣмачке Новине „Оппозиція" виде се, да имъ Србске ствари на срцу леже, еръ часъ полъ о овдешньимъ Србима судъ доносе; тако е одпре у тимъ Новинама — као претня говорено противу нѣкои известія наши Србски Новина, а юче опетъ величаю слово Г. Владике Платона, коє е у Будимской цркви на велику Госпоину народу говоріо, премда е у обште познато, да е двойномъ више люти укора, негъ ублажльиви совѣта, у споменутой предики изражено. — Синоћъ е опетъ страшна олуя кодъ насъ била, и млого е кровова и прозора нарушено и полупано. — Одъ како е неки Плакатъ Бечки овамо донешенъ, у коме се страшно лаже на мађ. министеріюмъ, скоро ніе могуће ни Бечкимъ гласовима веровати, будући се очевидно посведочава, да свашта више — нежелъ истина — таквимъ поступкомъ предъ светъ излази, и да е цѣль само новаца — макаръ гола лажь била — чрезъ издаванѣ такви плаката прискрбити, као што е и съ тимъ споменутимъ чинѣно; еръ лажећи „да су Срби и Хорвати већъ у Пешту дошли и Мађаре победили и да е Кошутъ съ више милліона готови новаца у Америку побегo", разпарчано е десетъ хиляда ексемплара ти прелепица у Бечу. — Међутимъ то е истина, да се у Пешти врбуе у Кошутове пешаке и конянике, кои ћеду доцніе подъ таквимъ наименованѣмъ у дольне пределѣ поћи на войску; врбовка та купи и женске за Маркетанке, па зато и есте смешно гледати, како момци и девойчуре подъ барякомъ на сокаку узъ музику заиграваю се и у врбовку стаю и друге зову. — Данасъ околъ полдне раздавани су фишеци пештанскимъ гардистама? — Кажу, да е мађ. земальска полиція прексиноћъ ухватила неко писмо, што е Бечки министеръ рата Митрополиту Раячићу послати намѣравао и по некаквомъ Чивутину одправіо био.

Опозиція одъ 31. Августа умствуе: има люди кои у среће незна што одъ добра да раде, а у несреће су снуждени као бабе. На што непрестано вика: „ми смо изгублѣни" коє неки люди еднако у устима имаю. Они су или уздаице и оће народъ хотимице да застраше и у унініе доведу, или су страшльивице. Ми мислимо, да ће пре ово последнѣ бити, еръ онда е стваръ отечества болѣ стояла, особито у Марту и Априлу, нису се умели ти люди обуздати, тако су то били храбри юнаци на езику. Онда су на Бога и светъ викали, кадъ ніе хтѣо ко съ ньима да пристане, т. е. да ступи у ограничени кругъ ньиногъ манитогъ мишленя. Онда е било осимъ Француза (и кратко време осимъ Бечлія) сва на свету презрително и ништа незначеће, коє невреди, да онима юнацима ремень сапога ньине величине веже. Они су редомъ вређали све народе на широкой земльи, сва племена у отечеству нашемъ, и све люде у вароши. Они су носове тако на високо подигли, да се човѣкъ бояти морао, да ћеду съ носомъ у ябуку на кули ударити. Па садъ, како су се снебили, како устрашили и у очаяніе пали! Наравно, да ми ово последнѣ већма кудимо, него ньино пређашнѣ гордо разбациванѣ, еръ овимъ последньимъ су они отечеству безконечно много особито зато шкодили, што су овдѣ (у Пешти) живећа различна племена, едно на друго дражили; али би съ ньинимъ женскимъ малаксанѣмъ у време опасности, кадъ би судбина отечества одъ ньи зависила, довели ово до отсека пропасти. Ви, кои сте прави люди ове землѣ, ма коє му драго крви били неслушайте, што вамь они говоре, еръ то нису ваши предводительи! Слушайте оне, кои и у бурно време, духа негубе, кои васъ са ладномъ крвлю, а врућимъ гласомъ пріятельства опоминю, да при свободи и правди останете непоколебими, као укопани, да непосрнете на затрешеной земльи отечества одъ непріятельски копита. Небойте се; недркћите! Држте се чврсто Мађари, Нѣмци, и ви Славени и Власси, кои нисте іоштъ издайствомъ заданути, и отровани, па онда неће реакція побѣдити, да е іоштъ тако велико число подплаћеника подпомаже! Свуда у Европи цапти дрво свободе у

буйной снаги. Шта више, оно у самой Руссіи починѣ зелене изданке терати. Неможе се дакле лако ни у Унгарской изъ корена изчупати. Недайте се обманити, и преварати. Они вамъ сваки данъ съ виканѣмъ уши заглунуше: реакція ће побѣдити, и већъ є побѣдила, да вамъ тако куражъ одузму, да неможете мужественно на супротъ стати. Кадъ є Паризъ за Французску доволянъ, да републику оснує, а Бечь за Аустрію, да реакцію четири пута побѣди; то ће и Пешта-Будимъ за Унгарску доволянъ бити, да ово мало свободе, кое смо досадъ уграбили, обдржи.

(Шайкашко окружіе и римски яркови.) — Окружіе шайкашкогъ баталліона є на южной страни Бачке вармеђе, излази на три ћошка, когъ утицанѣ Тиссе у Дунаву прави, а са сѣверно-западне стране ограничаваюга по већой части римски яркови. Просторъ шайкашкогъ баталліона износи 137.367 ютара землѣ, одъ коихъ є 97.746 ютара обдѣлано, а друго є ритъ и блато, кое подводно мѣсто заузима, и сбогъ честогъ водоизливеня є неплодно. Число жителя є 30.315 душа, одъ кои су 28.000 Србльи, 186 Власи, 528 Мађари, 758 Нѣмци и 177 цигани; вѣроизповѣданія су 28.275 восточногъ, 63 уніятскогъ, 1527 католичкогъ и 350 протестантскогъ. Окружіе има 14 села, као: Титель (гди є штабъ на устѣу Тиссе), Локъ, Мошоринъ, Вилово, Гардиновци, Жабаль (Josephsdorf), Чуругъ, Госпођинци, Сентиванъ, долньи и горньи Ковиль, Каћъ, Ђурђево и Надаль. Ова су мѣста у 6 компанія подѣлена. Шайкашки є баталліонъ свою садашню форму подъ Маріомъ Терезіомъ 1764. године добіо, и будући да є донде шайкашко окружіе подъ грађанскимъ управленіемъ стаяло, то є оно са дозволенѣмъ унгарскогъ државногъ сабора одъ Бачке вармеђе изваћенъ съ тимъ примѣчаніемъ, да се, ако не би обстоятелства времена допустила, да баталліонъ може и далѣ обстати, то окружіе опетъ съ вармеђомъ састави. Цѣль шайкашкогъ баталліона била є, да се воинство за, противъ Турака основану флотилу на Дунаву набави. Но ова є воєна флотила била већъ године 1527., и стаяла є у Коморану. Дунавска воєна флотила имала є год. 1694. 40 велики бродова, сваки са 40—50 топова; год. 1789. стаяла є ова флотила кодъ Земуна, и имала є еданъ адмирални бродъ са 24 17 фунташа, 4 шалупе са 12 18-фунташа, 4 галере, свака са 3 3 фунташа, 32 шайке, свака са 6 трифунташа, 4 пливаюће батеріє, свака са 4 6 фунт., у свему са 328 топова Садъ ова дунавска воєна флотила има два брода топовска, сваки са еднимъ 18-фунт., 6 топова 3-фунт., и єдну хаубицу одъ 10 фунт., 2 барке топовске свака са єднимъ 12 фунт., 5 топова 3 фунт., и єдну хаубицу одъ 10 фунт.; 4 подпуне шайке, свака са 1 6-фунт., 6 топова 3 фунт. и 1 хаубицу одъ 7 фунт. калиберъ; 14 полакшайки, свака са 2 3-фунт. и 8 1-фунт.; 8 четвртшайка, свака са 1 1-фунт. (Садъ су шайкаши, као што є познато, устали противъ мађарскогъ министеріюма, и има ихъ до 8000 люди, скупа са Србльима изъ Сербіє, кои су се у римскимъ ярковима утврдили.) Римски яракъ, кои шайкашко окружіе ограничава, широкъ є 3 фата, а високъ 2 фата, и пружа се на 3 милѣ далеко, одъ новосадски винограда одъ Дунава па до Чуруга на Тисси. Други римски яракъ протеже се одъ Дунава кодъ Апатина южно покрай Новогъ Села, Парабућа, Ярка (село), и састає се са првимъ кодъ Чуруга. По нѣкима повѣстнице-испитательима постали су ови яркови год. 295., кадъ су Язиги у Дацію упали, и ту одъ цара Діоклеціана побієни били. Други испитательи повѣстнице кажу, да су те яркове сазидали Авари и Маркомани, кои су се ту противъ Римляна укопали били, а ови су послѣ, да своє бродарство осигураю, последньи яракъ начинили, и то у време Марка Аурелія, кои є изъ Срѣма више ратова са Аварима и Маркоманима водіо. Први се яракъ до данасъ добро одржао, садъ є поновлѣнъ и съ палисадима утврђенъ, и може при доброй обрани, и кадъ би се сообраштеніє са Срѣмомъ и Славоніомъ обдржало, сбогъ непреходни блатни бара, и сбогъ обкопани, са 200 педльи високи обала Тиссе заклонити висина кодъ Тителa, знатной воєной сили доста зноя дати. Вредно є споменути овдѣ оне данъ на данъ све већма изчезаваюће яркове, кои се у неједнакомъ удаленію одъ 300—1000 корачая одъ Петроварадина у полукругу до Дунава протежу, и околъ коихъ се сила доляча налазе, у коима су по свой прилици табори бивали. Ове є у год. 1688. Карафа почео, а генералъ Капрара свршіо. Кадъ є у години 1716. принцъ Еугенъ тамо войску противъ Турчина намѣстіо, били су ови яркови іоштъ онда већъ опали, а садъ имъ се едва трагъ види. (Ag. Luna)

Изъ Осѣка, 30. Августа. — Добили смо одъ свѣтлога бана прогласъ, у коемъ између остали вели, да чекамо и да видимо што ће мађарски саборъ у смотреню пацификаціє довршити. Мађари се показую за пацификацію а шалю войску противу насъ, и то што већу могу, па насъ туку и прогоне, а Хрвати чекаю да имъ пацификацію Мађари на чанку пошалю, они Мађари, кои насъ неприпознаю за народъ, наше на све стране затвораю и убіяю. Ако насъ є на то навео? Хорвати. Да смо остали подъ мађарскимъ министеріюмомъ, били би баръ остали физично живи; а овако у по Осѣка многи одъ насъ несмемо се на сокаку показати. За то одпрто велимъ, да ако спасеніє одъ славногъ одбора карловачкогъ не задобіємо, ми се у Хорватску више не уздамо; єрбо по свой прилици Хорвати су добили писоболю, па пишу непрестано. Нашъ градъ Осѣкъ добіо є већъ више писама одъ бана, али жали Богъ онога папира, єрбо наши и неотвораю, већъ ій баце у писмарницу. Многи говоре: то є политика хрватска. Та каква васъ є то политика нашла? Ми ћемо се съ томъ политикомъ живота лишити. Я ћу ту политику овако уздвоєну скоримъ другоячіє назвати. Та ако я и писамъ политичаръ, кадъ су насъ Швабе некои данъ побили, осећао самъ да боли, на часть Хорватима ньіова политика. Нама се безъ политике леђа напунише и да не побѣгосмо: Бога ми би насъ потукли као и нашегъ брата Мойсила Бранковића. Та наши противници са баіонетима политиче, а Хорвати са перомъ — єдномъ рѣчи: мени се та сва политика, шта ли є, не допада. Да Богъ да, да не погодимъ, а други нека мисли како хоће.

Съ дольноземногъ боишта.

Врбасъ, 29 огъ Авг. п. р. — „Као найновію вѣсть Кошутовъ Листъ данасъ саобштава, да су Срби Яракъ и Темеринъ запалили, тако су мађарски войници безъ сваке штете принуђени били натрагъ повући се. Управляюћи предводитель овдѣ бивше войске збаченъ є. Мађарска войска опетъ ће се умножавати доле, єрбо су побунѣници Срби здраво осилявати се почели.“

Темишваръ, 29-огъ Авг. п. р. — Изъ найновіегъ званичногъ извѣстія увидити се може, да є Србаля 100 у битки, а у Белой цркви 190 побієно, Нѣмаца пакъ 47 мртви а до 60 ранѣни. Неравно одъ они разуму се жительи, кои су нѣмачкимъ свирѣпствомъ други данъ послѣ битке као жертва пали.

Дописъ у Срб. Беогр. Новина о битки Ст. Томашкой, 10. Авг. — Сентомашъ, сада названи Србобранъ, за операціє войске србске тако є важно мѣсто, да, управо рећи, одъ нѣга зависи судбина цѣлога рата, єръ є онъ ключъ къ Ярку и шайкашкомъ баталліону, па тако докъ се онъ држи, свима нападаима непріятеля одпоръ дати можемо, а важность баталліона шайкашкога доста намъ є позната. Одржанѣ пакъ Сентомаша много зависи одъ одржаня Туріє, мѣста поредъ канала по сата одъ Сентомаша къ Тисси идући. Ово є непріятель добро разсмотріо, и зато є 7-га Августа оба ова мѣста позориштемъ найглавніє и найжешће битке садашнѣга рата направіо, намѣривши та мѣста на сваки начинъ отети, одавде на Яракъ юришити, и тако далѣ преко Тиссе на банатску нашу войску ударити, и ту своя намѣреня покушати. Добро намѣштенъ и одъ непріятеля устроєніемъ храбро покушанъ планъ, био є юнацима нашимъ славно осуєћенъ. Реченога дана у 4 сата у ютру непріятелска сила, коя є, по званичнимъ извѣстіяма, до 40 хиляда войника са 40 топова имати могла, отвори бой противъ Сентомаша и Туріє, одъ кои прво мѣсто бранило се съ 2000 момака и 12 топова, друго пакъ съ 1000 момака и 4 топа, тако храбро и жестоко, да и стари войници Карађорђеви, одъ кои є нѣколицина овдѣ била, оваковогъ, 11 сати непресѣчно траявшегъ боя видили нису. Овимъ начиномъ наша є праведна стварь чрезъ храбре и неустрашиме граничаре, кои сада послѣ толико вѣкова први путъ за свою народность и отачбину воюю, мейданъ издржала и вѣчну славу имену србскомъ задобила. У Туріи се Г. поручикъ варадинске регименте Іовановићъ, врховнимъ вождомъ томе мѣсту у помоћь посланъ, неустрашимо противъ 8000 Мађара и 8 топова боріо, и найпослѣ помоћу одважни Шайкаша, кои су са Г. подпоручикомъ Дадиновимъ изъ Надаля у помоћь притекли, савршено непріятеля у бѣгство отерао, отевши му између осталога ћупрію, кою є за прелазакъ на доста широкомъ овдѣ каналу приправіо био.

Ова битка, коя є за насъ тимъ славнія, што се непріятель храбро и съ очаянѣмъ боріо, заиста ће у слѣдствама найкористнія бити; єрбо є непріятель, 7—800 момака, 50—60 коня и нѣколико стотина пушака изгубіо и 6 топова раскварени имао.

Обширно войничко описанѣ ове битке слѣдоваће изъ пера єдногъ вѣштогъ официра. Овдѣ ћу само толико напоменути, колико ми є одъ разположеня непріятельске силе познато. Съ варадинске стране одъ Сирига ударіо є непріятель на нашу тврђу одъ моста (Brückenkopf) са 10.000 момака и 12 топова подъ управлянѣмъ генерала барона Грабовскогъ. (Грабовски тамо био ніє, него Воленхоферъ. Уч.) Ту є почетакъ битке био са гранатима и бомбама, кое су на нашу цркву бацане, и одъ кои є єдна крозъ прозоръ улетила и поліелей и друге нѣке ствари разорила. На шанцу те тврђе управляо є нашъ топційски поручикъ Г. Маринковићъ, кои са 4 топа послѣ $3^1/_2$ сата траявше битке на той страни непріятеля, кога найманьи топъ одъ 12 фунти био є, къ бѣгству принуди. Но скоримъ се непріятель опетъ

скупи и сада сву свою силу противъ затворени, према Врбасу лежећи наши шанцева, на коима су іоштъ у почетку битке 6000 войника са 8 топова бой отворили, обрати. Ту е найстрашнія ватра била, и до 2 сата по подне траяла е. Непріятель е са неизказанимъ очаянѣмъ 8 пути юришіо, но увѣкъ узбіенъ био, алъ найпослѣ у шанацъ на лѣвомъ крилу поредъ канала продре, но баіонетима юначки граничара, ножевима витежки Србіянаца и косама храбри Сентомашана ипакъ изтеранъ буде са много жертви, одъ кои 100 само подъ шанцемъ пало е, па ій ни скупити ніе могао, но на мѣсту оставіо. Ти войници били су Словаци, наша славенска браћа! — У томъ су се шанцу граничари са 5 топова юначки борили. Ту е нашъ врховни вождъ Г. Стратимировићъ до окончаня битке одстояо и своимъ присутствомъ у лавове наше войнике обратіо; ту се храбро држао поручикъ Петаръ Бига, топція Новакъ, подпоручикъ Добановачки и капетанъ Боснићъ, кои су своіомъ смѣлошћу и неустрашимошћу за примѣръ войницима служили. Слава имъ! — Толико на овой страни.

Далѣ е ударіо непріятель са нѣколико хиляда и 6 топова одъ фекетичке стране на мостъ. Ту е само нашъ еданъ топъ био, но положенъ е тако стояо, да е савршено непріятеля, кои е 7—8 сати непрестано нападао, натрагъ узбити могао. И ту се нѣколико наши оффицира особито одликовало, кои ћу имена други путъ саобштити.

На четвртой страни према тако названомъ србіянскомъ шанцу, на бечейскомъ друму, стояло е, но изванъ домашая топова, нѣколико хиляда непріятельски войника, на то опредѣлѣни: ако би ми побѣђени били, да насъ конечно утамане.

То е битка, коя заслужуе да вѣчно у аналима србскимъ за споменъ потомства сахранѣна буде.

Іоштъ као епизодъ ове битке имамъ примѣтити, да е еданъ официрь одъ непріятеля, кои е први при юришу на шанацъ нашъ скочіо, видећи ту граничаре, своимъ войницима повикао: „Натрагъ браћо, пропали смо; то су прави граничари: ти неуступаю!“

ХОРВАТСКА И СЛАВОНІЯ.

Загребачке нѣмачке Новине одъ 26. Августа содрже еданъ чланакъ: „Честь ономе, комъ честь пристои“, у комъ се противъ нападенія на Бана Елачића у беогр. нѣмачк. Новинама „der Serbe“ силно виче, и заслуге Бана спрама троедне кралѣвине и народа србскогъ у ова бурна времена наводе. Ми би овай дописъ на позиванѣ сочинителя, у свой обширности у наше Новине ставили, еръ е вредно внимателногъ читаня, да ніе за ове Новине предугачакъ. На кратко пакъ доказуе се строгимъ доводима, да Банъ ніе издаица свога народа, као што се беди, и да е своимъ поступанѣмъ отважнимъ и мудримъ више на мирни начинъ, безъ рата и крвопролитія добіо, него да би се ма како силна крвъ пролила. Србима е, вели дописатель, у толико помогао, што е свою войску на Драви скупіо и тако учиніо, да се мађарска войска на Драву повукла, и тако се раздѣлила. Онъ е у свой ц. к. армади за народну стварь симпатію пробудіо тако, да е то вредніе и полезніе, како се армада спрама Хорвата и Срба држи, него нѣке поедине побѣде надъ гомиломъ. — Несме се срећа отечества безъ свакога обзира у теразію Марса бацити, небринуѣи се, како ће ратъ изпасти, и небринуѣи се, хоће ли и колико ће дуго побѣда траяти. (Ово се Србльима пребацива, но болѣ би било, да имъ се то мудро уздржанѣ Бана одъ рата, напредъ било казало, па Срби не би можда били загазили у ратъ, као што су садъ, еръ е и ньима та мудрость позната. Хорвати ће да богме страшніи бити непріятелю, кадъ овога друга найпре ослабе. То ће бити да е права, али крива вѣруйте политика Бана. Учр.)

Угодну вѣсть приобштуемо свимъ пріятелѣмъ народности. — Узв. бански столъ приміо е у свое послове народни езикъ. Одсадъ ће све одсуде (сентенціе) у народномъ езику издавати и то и на оне парнице, кое су у латинскомъ езику поднешене. — Ючеръ су се и бележници банскога стола (юрати) у народномъ езику заклели. Признаемо тежкоћу овога прекога уведеня народногъ езика у послове судбене: но тимъ више хвалимо господу, коя се нису уплашила ови запрека, те су подѣлила нашему езику мѣсто, кое га иде.

(Хорв. Нов.)

НѢМАЧКА.

Чисто неможе човѣкъ да верує своимъ очима, кадъ чита у франкфуртскимъ новинама, да е грофъ Бреслеръ рекао: сваки, кои е членъ државе, жертвує по едну часть свои лични интересса; али кадъ нѣга држава нечува и небрани, онда долазимо у станѣ, гди влада право ячега, къ чему іоштъ и обшта нужда времена долази. Ако краль, ако министеріюмъ такова првоначала постави, да светость условія, и повѣстничко право ништа невреди, то онда и праава круне долазе у вопросъ, коя е поне символъ величества. Сваки, кои у монархіи у ова праава дирне, есть ребеліянтъ. Ако у ова праава и краль дирне, и онъ е ребеліянтъ. —

ЧЕССКА.

Златни Прагъ, 27. Августа. — Министеріюмъ е наредіо, да се добра Метернихова, Пласъ и Кенигсвартъ конфисцираю. — Одъ садъ престаю у явнимъ званіяма, кондуитлисте, кое се состояле у тайнимъ рапортима старешина о характеру, поведенію и вредноћи подчинѣни чиновника. Дакле опетъ еданъ тайни увода старе системе сурва се у пропасть, да више неубія срећу невини особито млади чиновника, и подручника.

Бойште у Италіи.

По данашньимъ вѣстима изъ Милано одъ 26. пр. м. био е Карлъ Албертъ непрестано у Алессандріи. Ново саставлѣни министеріюмъ предсказує, да ће се мирно изравнанѣ са маршаломъ Радецкомъ постићи дати. — Гарибалди се іоштъ ніе до 24. Ауг. предао. Наша га е трупа до границе Швайцерске отерала. — Сардински е адмиралъ Албини већу часть свое трупе и военогъ матеріяла на бродъ натоваріо, и остави ће 1. Септ. зацѣло Млѣтке. Преко свега тога, неће господствująћа странка подъ Маниномъ за капитулацію ништа да зна.

(W. Z.)

ВЛАШКА.

Букурештъ, 21-гъ Августа. — Солиманъ Паша издао е ово дана на све странне овдѣ живеће конзуле ноту, позиваюћи іи, да ново правителство припознаду, и да съ ньима државне послове радити започну. 16-огъ е дошао енглезски конзулъ Г. Колкинъ у правителствено зданіе, и изявіо е у име кральице одъ Вел. Британіе, да онъ не само ново правителство, него и нови уставъ припознае, и увѣрава, да правителство Нѣногъ Величества земльи искренно добро и политичну будућность желі. Послѣ три дана за тимъ и други су конзули то исто учинили, кое е ц. кр. агентъ отъ Тимони предводіо. — Ово дана су изъ свію села по два селяка са свештеникомъ овамо дошли и свидѣтелства донели, у коима се изявлява, да народъ онай уставъ, когъ е главна варошь прогласила, и на кои е заклѣтву положила, признае и желі. Сва ће ова свидѣтелства бити у државной архиви оставлѣна. — Што се тиче одкуплѣня роботе, коммиссія е одређена, коя ће планъ израдити, како би то найудесніе и цѣли най сходніе било. Пређашньи е финанцминистеръ Хереску предсѣдатель ове коммиссіе. — Народни депутирци Дмитаръ Братіано, Никола Валцеско, Ђорђе Градистеано, Васа и Слефанъ Голеско отишли су са толмачомъ портинимъ Емин-Ефендіомъ у Цариградъ, да послове Валахіе кодъ отоманске Порте у редъ доведу.

Руска нота о Влашкой и Молдавіи.

(Заключеніе.)

Они се задоволяваю основоположеніемъ господарства народногъ, за одређи и погазити господарска права султана. У прочемъ, ньовъ е дальи планъ очевиданъ. Онъ се види у ньовомъ програму, и ньове прокламаціе ни мало га не крію. А то е, да возобнове, на едномъ историчскомъ темелю, кои ніе никадъ постояо, ньову стару народность, то есть, да престану бити провинціе, него да начине, подъ именомъ кралѣвства дако романскогъ, нову одвоену и независиму државу, за образованѣ кое они позиваю свою браћу изъ Молдавіе, Буковине, Ерделя и Бесарабіе. Испунѣнѣ таквогъ плана, кадъ би се дозволило, да се то сврши, произвело би знаменита слѣдства. Нека се именомъ некакве народности, коіой се порекло губи у мраку вѣкова, Молдо-Власи еданпутъ одцѣпе одъ Турске, наскоро ће затимъ по истомъ основу и подъ вліяніемъ исте желѣ, и Бугарска, и Румелія, и сва племена разни езика, изъ кои се царство турско састои, иѣи на то, да се и они ослободе, па да образую за себе одвоене државе. Изъ тога ће слѣдовати или едно разкомаданѣ, или баремъ велико число неразрѣшимогъ замѣшателства на цѣломъ истоку. — Кадъ би се овдѣ радило амо о проузроковательима буне, и кадъ би ови, кое ми не мислимо, заиста представляли мнѣніе народа молдо-влашкогъ, ми би, при свемъ томъ, што е ньово поступанѣ преступническо спрама Русіе, коіой е ньова земля благодарити дужна на благостоянію нѣногъ садашнѣгъ станя, ми би могли остати равнодушни спрамъ заборавности толики благодѣянія, и оставити ій слѣдствіяма ньовогъ будаластогъ и преступногъ предпріятія. Но ово мало число безумни, кои идее политичке нису ништа друго, него една смѣса, украдена одъ демократичке и соціялне пропаганде, сасвимъ стране ньовомъ собственомъ отечеству, не сачинява у нашимъ очима прави влашки народъ. Па башъ кадъ и не би тако било, опетъ, што смо више ми учинили за княжества, што смо више за ньи кодъ порте отоманске издѣйствовали, сотимъ су више нама често обвезана не допустити, да они злоупотребе ове ползе противу едногъ царства, кога цѣлокупно сохраненіе есть у нашима очима, при садашнѣмъ порабоштенію Европе, више него икада нужно за одржаніе свеобштегъ мира. У оста-

*

ломъ, и наше собствено спокойство ту є интерессирано. Нашему спокойству грози опасно у Бесарабіи чрезъ интриге, кое се тамо плету, и чрезъ суштествованѣ єдногъ огньишта вѣковѣчногъ бунтованя, кое би се тако рѣчи на нашима вратима установило. Ни нама, као ни Турской, неможе бити угодно, да се мѣсто ова два княжества породи єдна нова држава, коя, предата анархіи, и неимаюћи довольно снаге, да се сама собомъ одржи, морала би, пре или послѣ, неизбѣжимо пасти подъ вліяніе господствованія други сила, и тимъ начиномъ поставила би у опасность сва наша међусобна сношенія. Овдѣ се дакле, у єдно исто време, налази за насъ и вопросъ права, и вопросъ чести, и вопросъ политички интересса, а то су ствари, на коима Русія не може се согласити да попушта.

То су, господине, узроци и побуђенія наше интервенціе. Они су прости и законити. Но као по несрећи, постои обичай, субтилизирати о политики руской, и тражити у ньой оно, што се наћи не може, и као што, осимъ тога, противу-дружествена партая, коя не тражи ништа друго, него єдно свеобште замѣшателство, има интерессъ у томе, да плаши и обезпокоява публично мнѣніе, то є изванъ сваке сумнѣ, да ће овай коракъ нашъ изванъ границе, по досадашнѣмъ обичаю, дати повода найлажльивіимъ предпоставляняма. Казаће, и већъ су казали, да є ово движеніе текъ први коракъ наше нападателне политике, да смо ми дочекали само изговоръ, да нашу войску истомъ пошлѣмо, и да ми улазимо у княжества съ твердимъ рѣшеніемъ, да се више не враћамо; и да, по нашимъ данашньимъ плановима, у смотренію увеличаня Русіе на штету турскогъ царства, ми се садъ за испунѣнѣ наши планова ползуемо слабошћу и забунама, у коима се западна Европа сбогъ нѣни внутреньи порабоштенія, налази. Ми ћемо свима овимъ наводима само єдно просто дѣло на супротъ ставити: а то є, да ми улазимо у Молдавію по обштемъ согласію са портомъ отоманскомъ, и да наша войска тамо неће другче радити, ако буде потребе, да се што ради, него заєднички са войскомъ порте. У прочемъ, прошлость одговара за садашньость. У пређашня времена, више него єданпутъ, ми смо заузимали ова княжества, или неке части ньове, и вѣрни будући задатой напредъ рѣчи, ми смо изъ ньи изишли, чимъ су се испунила условія, коя су за повратакъ нашъ опредѣлѣна била. Тако ће исто бити и садъ, и чимъ у Валахіи законити поредакъ буде воспоставлѣнъ, или чимъ порта буде добила довольно емство за далѣ спопойство ови провинція, наше ће се войске повући натрагъ, да одма заузму положеніе чисто обранително, кое су и пре имале на граници нашой.

Ви ћете изъ свега предидућегъ извести то заключеніе, да сношенія, у коима се дунавска княжества спрама насъ налазе, немаю никаквогъ подобія са онимъ сношеніяма, коя између Русіе и остали европски сила постое, и по томе, да наша садашня интервенція, и у дѣлу, нема ништа обштегъ са онима, коя намъ се неправедно приписую, да имамо намѣренія упражнявати у осталимъ земляма Европе. Наша се права на истоку осниваю на трактатима, кои на западу не постое. Ви ћете се постарати, да добро покажете ову поглавиту разлику. Она є очевидна за све, кои хоће да виде: она слѣдователно не умалява ни мало важность наши пређашньи декларація. Спрама независими држава наше начело строге неутралности остае не премѣнно, и макаръ какве да буду промѣне, кое ће оне у свое државне и политичке законе увести, докле годъ оне не повреде наше спокойство, или наша права, ми ћемо и одсада, са пушкомъ на рамену, као и досадъ, гледати позоріе ньови внутреньи революція.

Несселроде.

БОСНА.

Изъ Сараєва, 15. Авг. — Мислимъ да вамъ є познато станѣ Босне, и начинъ господованя босански Турака. Єдино ми то примѣтити валя: Да честа мѣняня травнички везира и съ ньима долазећи царски фермани већма угнѣтаваю убоги народъ, и бѣдной раи дублѣ засѣцаю ране. — Дошавши ланьске године овай везиръ, честити Тахиръ-Паша, сазва све првлѣнце босанске, Турке и Христіяне у Травникъ. Али Турци то неказаше Раи, већъ одоше сами. Дошавши предъ везира, упита ій исти: „Што сте дошли? камо вамъ посланици одъ христіяна?“ Одговорише: „Рая ніе съ нама барабаръ (єднака), нити є икада на скупштину нашу долазила.“ — „А што сте ви друго него Рая царска“, рече везиръ, „ако ли є тко међу вами намѣстникъ царски, нека се каже, да му се и я уставши поклонимъ.“ Ућутивше сви. „Отиђите, рече везиръ опетъ, па са старѣшинама одъ свію обштина христіянски дођите, да съ ньима заедно по наредби царской разумѣте нѣгову царску волю.“ Затимъ бияше позвани на ново старѣшине народне, кои удиль и одоше; гдѣно предъ свима би прочитанъ ферманъ царски, кои подѣлюе: 1.) Єднакость слободе, т. є. да по єдни правила, у ствари протежући се на особу човѣка, суди се свимъ становникомъ одъ Босне; 2.) Слобода у трговини, обртности и занату; 3.) Укинуће кулука (тлаке или работе) и 4.) обалѣнѣ харача и пореза.

Како се гласъ о томъ несрећномъ ферману разнесе по Босни, потурице стадоше псовати цара и девлетъ (владанѣ) велећи: „Ахъ што дочека турска вѣра, да іой каури суде?! — Заръ да и чиномъ покажу свое нахайство према цару и нѣговомъ ферману, стадоше изновице бѣдну Раю мемило угнѣтавати. Тако они дана дошавши єданъ селякъ у Сараєво одтовари шльиве на царевомъ мосту да продае. На то дође єдна потурица нѣкаква лола, заграби шльива па отиде. Селякъ рече: „Нису то шльиве донешене на ягму, него на продаю.“ Пакъ по обичаю овдешньи селяка опсова сису. Она лола на то и необазирући се отиде. Али остале потурице завапише: „Имали гдѣ вѣре Мухамедове! Ево Вла Турчину опсова майку!“ На то се слети сва чаршія са сохами, да убію Влаха; и сваки, да чакъ они, кои трчаше изъ Башъ-Чаршіе, викаше: „Удри га, и я самъ чуо, турске ми вѣре, гдѣ му опсова.“ — Али десивши се ту сеимени (пандури) близу између соха уграбе Влаха и одведу у конак Фазли-пашинъ. Но Паше небіяше кодъ куће (біяше бо у Травнику), него мѣсто нѣга суђаше Сали-Ага Враго, предсѣдатель шуре (сената) сараєвске: єданъ одъ найгори фанатика и главни изтребитель христіянства. Предъ овога дакле доведоше псователя и съ ньимъ 4 христіянска трговца, кои се десише онде на мосту, и кои су чули да ніе селякъ опсово майку, него сису. А Сали-Ага изпречи іи намргођенимъ очима, па селяку одсуди ударити 80 дегенека, кои се одма наброише, а трговце затвори, да имъ суди други данъ шура (сенатъ). Тимъ трговци имадоше времена, па се благомъ изкупише. — Други или трећи данъ за тимъ измлатише єдногъ момка сохами и каменѣмъ, што се ніе, рекоше, Турчину съ пута уклоніо; послѣ га одведоше на судъ, гдѣ му є Сали-Ага подкусуріо фалакама (она шупля полуга, у кою се мученику задену поге, пакъ двоица држе фалаке а двоица га бію по подплати). Іоштъ су сила коєкаква зла починили по Сараєву и около нѣга, докъ нестиже Паша изъ Травника, премда нису ни онда сасвимъ престали, єръ кажу, да се є Паша покауріо.

У слѣдъ истога фермана и у исто време, кодъ Куленъ-Вакупа у селу Липи, Бегъ Кулиновићъ за показати Раи благодатъ царскогъ фермана, са своимъ момцима нагоніо є жене свои поданика, и у мѣсто волова прегао іи є подъ кола, па на ньи развозіо гной, биюћи іи съ бичемъ, псуюћи крстъ и вѣру каурску, ньимъ, цару и свему девлету (владаню), докъ на єдномъ мѣсту отискоше се кола стрмо, а убоге жене немогоше уздржати, одлѣтише заедно съ колимъ низъ до, гдѣ єдной жени сапне нога, падне на землю, и сатреше ю кола. То є било укинуће кулука — само ньой сироти.

Сада одъ скоро сараєвски трговацъ Аристодоло, русски поданикъ, купіо є 30 товара пиринча (рижкаше) за везирску войску. Єданъ данъ пође нѣшто по чаршіи (тргу) докъ єдна потурица скочи изъ дућана потегавши пушку, опали ю на Аристодола, али срећомъ га нерани, већъ два зрна пролетише му крозъ рукавъ и нѣдра одъ широки источни халина. — Ви ћете сада питати, што се є одъ злочинца догодило? Ено га, по чаршіи хода. А зашто га є хтѣо убити? Зато, што царску войску обскрблюе раномъ. — „Вала право и єсть, неможе се више живити одъ каура!“ (Слав. Югъ.)

ФРАНЦУЗСКА РЕПУБЛИКА.

Паризъ, 21. Августа. — За палату народнѣ скупштине, спрема се нова обране система, сирѣчь подвижне барикаде изъ Бакова са земльомъ напунѣна, кои на справа съ точковима стое и могу се, кудъ се годь оће, одкотурати. — Предводитель воене силе Г. Каванякъ опетъ є четворе раздражаваюће новине суспендирао.— Увѣрава се, да є Французска република са Руссіомъ у врло добромъ споразумѣнію, и Царъ Никола є обећао, да ће іоштъ ове године Паризъ посѣтити, и жели да република свогъ агента у св. Петроградъ пошалѣ. — Алпіиска Французска войска є одъ 17. Авг. почела плаћу за ратно доба вући. —

Ліонъ, 20. Августа. — Кадъ видимо, како се лонци, котлови, и ножеви стакле, кое пролазеће овуда регименте добіяю, то би човѣкъ рекао, као да ће се ломбардіиска говеђина у италіянской пиринци кувати.

ВЕЛ. БРИТАНІЯ.

У Лондону є открито созаклятіе картиста, кое є имало ту цѣль, да 16. Августа на четири мѣста у Лондону буну подигне, кое є пакъ чрезъ денунціяцію осуећено. — Таборъ є укрѣплѣнъ, кои има кодъ Евертона, окружія фабрична чувати. —

Пододговорни Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти М. Дороѳеє улици Nro. 298.

У ПЕШТИ, писмени Василіе Козма.